

CORIOLAN PETRANU - CORESPONDENȚĂ

Scrisori din țară

Elena Rodica Colta

Continuăm prezentarea Fondului Coriolan Petranu¹ aflat în proprietatea Complexului muzeal Arad cu scrisori și acte oficiale (primite - trimise) din țară.

Dacă scrisorile prezentate până acum², venind de la o singură persoană, ne-au dezvăluit prietenii sau relații colegiale (în cazul George Oprescu) care s-au derulat în lungi intervale de timp, această nouă grupă, însumând 35 de epistole,³ aparținând unor autori diferiți, și care se întind pe durata unui sfert de veac, adică din momentul în care Petranu se pune la dispoziția guvernului român în 1919 până în anul morții sale, în 1945, reprezintă scrisori în majoritate oficiale sau “de lucru”.

O parte din expeditori sunt specialiști: istorici, slaviști, filologi, oameni la care Petranu, cu acribia care îl caracterizează, a apelat pentru informații, alții sunt funcționari înalți, la care intervine pentru a fi sprijinit.

Chiar dacă, în aparență, scrisorile par fără legătură există un fir roșu care le unește și anume preocupările de o viață ale istoricului de artă născut în județul Arad: problema muzeelor din Transilvania și problema artei românești ardelene.

Din cele câteva concepte și, indirect, din răspunsurile primite, reconstituim o luptă surdă și încăpățânată de susținere a cauzei ardelene din care Petranu și-a făcut o datorie de onoare. Un război cu cuvântul scris purtat atât cu indiferenții, cât și cu răuvoitorii, în care, așa cum reiese din aceste scrisori, nu i-au lipsit susținătorii.

În rest ce am mai putea spune în preambul?

Există în această corespondență acea pedanterie universitară

interbelică, pe care o întâlnim și în conferințele sau articolele vremii, o exigență a fiecăruia față de ce spune, o căldură mascată prin cuvinte bine cântărite de acești ardeleni dispăruți demult, care dau textelor savoare.

1

/1919 - 1922/
Socea Cândrești
prin Buhuși
(jud-Neamț)

Scumpe domnule Petranu, întros de câteva zile din București am găsit aici, la țară, scrisoarea precum și prețioasa Dv.lucrare.¹ Vă mulțumesc mult pentru o așa de măgulitoare și deosebită atențiune. După cât înțeleg n-ați primit scrisoarea mea de astă vară prin care vă mulțumeam pentru broșura "Teatru ca operă de arhitectură".² Se vede că s-a rătăcit pe drum.

În privința nouai Dv.lucrări, ea face onoarea autorului ei. Vă doresc scumpe domnule Petranu, să culegeți cât de curând rodul unei așa de frumoase și alese calități. Sper să vă pot îndeplini și plăcerea de a vă face și o recenzie; rămâne însă de văzut în ce revistă s-ar putea publica... știți că în această privință nouă ne cam lipsesc revistele serioase care se ocupă de asemenea studii.

În dorința de a ne vedea la București, vă mulțumesc încă odată și vă rog să mă credeți

al Dvs, cu totul devotat
A. Naum³

---

1. Credem că este vorba despre cartea "*Muzeele din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș*", Buc., 1922, 227.p.

2. *Teatru ca operă arhitectonică*, Buc, 1919, 15. p.

3. Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1391.

România

Cluj, la 22.nov.1921

Inspectoratul Muzeelor

din Transilvania, Banat și Părțile Ungurene

727/921

Domnule Director¹

Vă invităm a prezenta în timpul cel mai scurt actele justificative pentru suma primită ca ajutor de Stat, pentru muzeu, prin Inspectoratul Muzeelor de la Ministerul Cultelor și Artelor. Vă invităm totodată a prezenta câte un proiect de buget motivat la dl.Ministru al Cultelor și Artelor din București, iar unul la Inspectoratul Muzeelor din Transilvania. Observăm că bugetul aprobat pe anul curent, nu se va putea ordona decât atunci după ce s-a justificat ajutorul de Stat cheltuit în anul trecut. Aceasta poate urma numaidecât.

Inspector general

Dr.Coriolan Petranu

D.S.Dlui. Director al Palatului Cultural din Arad²

---

1. Directorul Palatului Cultural din Arad era Nichi Lazăr.

2. Scrisoare oficială, dactilo. Arhiva veche a Palatului Cultural, nr.436.

4 Dec. 1922

Stimate Domnule Petranu,

O lipsă mai îndelungată din București m-a împiedicat să răspund la timp amabilei D-tale scrisori și să-ți mulțumesc mai curând pentru marea plăcere ce mi-ai făcut trimițându-mi frumoasa și interesanta D-tale lucrare despre muzeele din Transilvania și Banat¹. Am citit-o cu multă luare aminte, mi-am dat seama de munca ce ai depus-o pentru a o redacta și-mi voi face o datorie să scriu o recenzie asupra ei.

Urmărisem articolele Dtale din "Viața nouă" relative la achiziționarea tezaurelor ardeleni transportate la Budapesta, dar

numai după ce am primit lucrarea Dtale mi-am dat seama mai bine de fiecare în parte.

Chiar acum în urmă am putut avea informație despre un tezaur de obiecte de aur găsit la Moigrad în timpul războiului. Nu cumva știi unde se află? Mi s-a spus că sunt obiecte de forme foarte curioase și că la început au fost în muzeul ardelean din Cluj.

Cât privește chestiunea inspectoratului muzeelor nu m-a mirat de loc faptul că a fost desființat.² La noi în țară se dă o importanță atât de mică monumentelor de cultură rămase de la strămoși, încât deocamdată nu ne putem aștepta la nici o îndreptare.

Eu am atins chestiunea aceasta încă mai demult într-o convorbire cu un personaj sus pus din Ministerul Artelor și acesta mi-a arătat intenția ce ar exista de a se da o organizație temeinică muzeelor regionale. Eu cred însă că sunt atâtea interese ca lucrurile să rămână așa cum sunt, încât pentru câțva timp cel puțin, eu nu sper într-o îndreptare.

Totuși cred că este absolut necesar să se facă o propagandă mai întinsă în această chestiune, să se atragă atențiunea asupra importanței acestor muzee și să se creeze o atmosferă favorabilă reorganizării lor. Dta care te-ai ocupat atât de mult cu problema aceasta ar fi bine să începi a publica prin ziare și reviste tot felul de informații ce pot atrage atențiunea publicului mare, eu de asemenea voi începe o campanie prin presă în acest sens. Poate nu ar fi rău să lucrăm de comun acord în orice caz mă pun la dispoziția Dtale când vei avea trebuință de concursul meu în acest scop.

Mulțumindu-ți încă o dată pentru carte și rugându-te să mă ții în curent cu noile descoperiri de tezaure, sunt al Dtale cu cele mai bune sentimente

Const(antin) Moisil³

-
1. *Muzeele din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș*, Buc, 1922.
  2. Inspectoratul Muzeelor din Transilvania, Banat și Părțile ungurene a funcționat din 22 ian 1920 până la 1 april. 1922, când a fost desființat din motive financiare.
  3. Autorul scrisorii este Constantin Moisil (1878 - 1958) istoric român,

membru de onoare al Academiei Române, director general al Arhivelor Statului; Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1389.

4.

Iubite Dle.Petranu

Să n-ai nici o grijă, căci eu mă interesez de afacerea numirii Dtale. Am vorbit cu cei în drept și sper că numirea nu va întârzia. Acum vin să-ți comunic o știre îmbucurătoare pentru Dta. Azi am fost la Dl.Ministru Lapedatu¹, i-am înmănat demisiunea mea din postul de inspector general și am stăruit ca să te numească pe Dta în locul meu. Ministrul m-a asigurat că o va face cât de curând, recunoscând și el că ești singurul care poți aduce servicii de specialist ca unul care ești cel mai bine pregătit în muzeologie și ești totodată de o seriozitate și hărnicie probată. Eu din parte-mi mă bucur foarte mult că în locul meu poți fi Dta și am exclus putința de-a veni vr-un nepriceput sau v-un parazit dintre aceia pe care împrejurările politice și sociale îi scoate la iveală. Felicitându-te prin anticipație și dorindu-ți tot binele, rămân cu toată stima și dragostea

.....²

Buc. 21 Ian.1925

---

1. Alexandru Lapedatu (1876 - 1951) istoric Academician, decan al Facultății de litere și filosofie în per. 1921 - 1922. Ministrul Cultelor și Artelor în timpul guvernării liberale (30 oct.1923 - 29 mart. 1926, 4 - 21 iun.1927, 22 iun.1927 - 9 nov.1928).

2. Semnătura indescifrabilă, autor neidentificat; Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.,1374.

5.

Oradea la 10 III 1925

Prea stimate D.Profesor

Vă rog să binevoiți a primi sincera mea mulțumită pentru cele 2 prețioase lucrări¹ cu care am fost onorat din partea Dvoastre.

---

1. *Muzeele din Transilvania.....* Buc.1922 și *Revendicările artistice al Transilvaniei*, Arad, 1925, 210 p.

2. Episcop greco-catolic de Oradea; Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu,
nr.inv. 1001.

6.

România

Cluj, 26 feb. 1926

Univesitatea din Cluj

Seminarul de istoria artei

Domnule Director¹

la adresa Dv. conținând copia adresei nr508/1926² a Ven.(eratului) Consistor din Arad, am onoarea a vă înaintea o copie legalizată a adreselor Ministerului, din care reiese că ordinele de plată nr.3439 și 4612 în valoare de 40.000 lei mi s-au dat nu pentru "*Bisericile de lemn din județul Arad*" ci pentru "*Revendicările artistice ale Transilvaniei*", carte care a și ieșit de sub presă.

Prin urmare adresa Ministerului nu corespunde realității și o refuz.

Binevoiți a transmite după luarea la cunoștință a conținutului prezentei adrese împreună cu alăturata copie legalizată P.S.S. Dlui Episcop al Aradului, pe cât e posibil de urgent, fiindcă nu îmi convine să fiu expus la eventuale învinuiri nemeritate.

Primiți Domnule director asigurarea deosebitei mele stime

Coriolan Petranu

prof.universitar

---

1. Scrisoare adresată lui Nichi Lazăr, directorul Palatului Culturii din Arad. Muzeu oraș, Vechea arhivă a Palatului Culturii.

2. Referitor la cercetarea întreprinsă de Coriolan Petranu în județul Arad prezentăm în completare corespondența lui Nichi Lazăr cu Primăria și cu Episcopia, în care se înscrie copia primită de Petranu la Cluj.

I) 25 VII/1925

Onor Consiliu Comunal

Având în vedere prilejul avantajos de a putea face o călătorie împreună cu dl.prof.dr.Coriolan Petranu întemeietorul secției noi a muzeului etnografic, rog cu onoare Consiliul Comunal a ordona plata sumei de 10.000 lei prevăzută în bugetul pe exercițiul anului 1925 la art.94 pentru înzestrarea muzeului etnografic, cu scopul de a se colecționa din această sumă obiecte etnografice spre completarea colecției vechi.

II)

Palatul Culturii

19/XII 1925

nr.295

Onorat Consiliu Comunal!

Comisia de Supraveghere a Palatului Cultural deliberând asupra dării de seamă a d-lui prof.univ.dr.Coriolan Petranu despre rezultatul cercetării și a studierii bisericilor de lemn din județul nostru, a hotărât să intervină la Consiliul comunal pentru votarea unei gratificații pe seama d-lor Dr.Coriolan Petranu și Martin Matusik, prof. la Școala medie din Arad, care au fost delegați de către Comisia de Supraveghere și încredințați cu studierea bisericilor de lemn din județul nostru. Scopul acestei studieri era să se afle o bisericuță de valoare artistică, care apoi să fie transportată la Arad ca monument istoric pentru demonstrarea artei originale românești.

În baza hotărârii Comisiei de Supraveghere rog cu onoare Consiliul Comunal să aprobe suma de 13.229 conform tabelului anexat

Nichi Lazăr

III)

Palatul Culturii

5/I 1926

Venerat Consistor,

Consiliul de Supraveghere a Palatului Culturii deliberând asupra Referatului înaintat de către Dl.Prof.univ.Dr.Coriolan Petranu, a căzut de

acord (...) să se acorde sprijinul moral și material acestui neobosit și însuflețit om de știință care înțelegând importanța artei originale românești reprezentată în modestele noastre biserițe de lemn, a întreprins o grea călătorie de studiu prin toate comunele unde se mai află astfel de biserici.

Rezultatul acestui studiu conștiințios este adunarea unui bogat material special ce în primul rând interesează istoria și arta bisericească din care material dl.prof.C.Petranu intenționează să redacteze o lucrare științifică de o mare însemnătate pentru istoria bisericii noastre ortodoxe...

(se cere un ajutor material pentru tipărirea monografiei "*Bisericile de lemn din județul Arad*")

Nichi Lazăr

IV)

Răspunsul Episcopiei nr.508/1926 prin care îi comunică directorului Palatului Culturii că a cerut ajutor de la Ministerul Cultelor și Artelor care a răspuns că i-a plătit în 1925 prof.Petranu suma de 40.000 lei.

V)

Adresa 64/8 III 1926 prin care directorul Palatului Culturii comunică Consistorului, în urma răspunsului primit de la Petranu că banii acordați de Minister erau pentru tipărirea lucrării "*Revendicările*"...

vezi Muzeu oraș, Vechea arhivă a Palatului culturii din Arad.

7.

concept

26 apr.1926

Domnule Ministru, mult stimat Domnule Lupaș,¹
primiți înainte de toate felicitările mele pentru numirea Dvs, ca ministru. Aflând din ziare, că Dv. țineți acum interimatul la Culte și Arte am onoare a Vă trimite Dv.personal un exemplar din lucrarea mea recentă², cred că și Dv. veți aprecia munca depusă din care cred că în primul rând guvernul va trage folosul. D-l. Lapedatu mi-a promis publicarea și a dat 40.000 pt. acest scop, în tipar însă a eșit mai scump cu 15.700 lei. De aceea Vă rog, anexând cerea oficială să binevoiți a dispune ordonanțarea acestei sume pentru care Vă mulțumesc anticipat.

Dar nu în această cauză am dorit să Vă scriu. Fiind bucuros, că așa de mulți ardeleni distinși au ajuns în guvern, am speranța că și chestiunile de artă ale Transilvaniei vor găsi în sfârșit un interes

mai mare. Știți că în 1922 cu ocazia venirii guvernului liberal³ mi s-a desființat postul de inspector gen. al muzeelor din motive de economii bugetare. Dl.Lapedatu mi-a pus în vedere reintegrarea, eu am pus însă condiții ca să pot realiza ceva, d-sa nu a consimțit. După aceea am meditat bine asupra chestiunii și am ajuns la concluzia că având eu starea sănătății așa cum o am și având în vedere durata funcțiilor în Rom(ânia) e mai potrivit, ca să nici nu mai primesc o funcție bugetară ci numai una onorifică, ca Ministerul să aibă continuu un informator autorizat în chestiunea muzeelor și monumentelor de artă din Ardeal și părțile limitrofe. Pentru aceasta nu cer nimic decât să mi se respecte propunerile în chestii de interes public și să mi se dea titlul de “consilier al muzeelor și monum(entelor) de artă din Ardeal” nu de dragul titlului ci ca pe baza acestui titlu să pot face anchete în mod autorizat și să mi se dea toate informațiile necesare, că unui particular nu se dau. Titlul acesta nu îl cer pentru mine numai, ci aş dori să fie atașat odată pentru totdeauna catedrei de istoria artelor de la Univ.din Cluj. Observ că Univ. din Cluj are unica catedră ocupată dintre cele 4 Universități. De aceea aş crede că cel ce ocupă această catedră să fie mai mult consultat, mai ales având⁴.

---

1. Ioan Lupaș (1880 - 1967) istoric, prof.universitar la Cluj, în timpul guvernului condus de G-ral.Al.Averescu (30 mart.1926 - 3 iunie 1927) a îndeplinit funcția de Ministru secretar de stat la Sănătate Publică și Ocrotiri sociale.

2. *Revendicările artistice al Transilvaniei*, Arad. 1925.

3. Se referă la guvernul condus de Ion I.C.Brătianu (19 ian, 1922 - 29 mart.1926).

4. text neterminat; Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1370.

Cabinetul Ministrului

Domnule Coleg,

Răspunsul așa de tardiv la scrisoarea Dvs. din 26 Aprilie însoțită de un exemplar din prețioasa D-voastră lucrare "*Revendicările artistice ale Transilvaniei*" e justificat de faptul că D-l Ministru Goldiș¹ a lipsit din București aproape o lună, astfel că nu am putut lua contact cu D-sa pentru a-i comunica dorința exprimată în scrisoare.

Îmi pare foarte rău că răspunsul nu este favorabil. Disponibilitățile bugetare ale Ministerului artelor sunt așa de restrânse încât deocamdată nici o subvenție nu este posibilă, cu toată larga bunăvoință a D-lui Ministru Goldiș, ceiace - însă - nu înseamnă că în viitor, nu se va putea da cererei Dvs. o rezolvare mulțumitoare.

Vă rog să binevoiți a primi asigurarea stimei mele colegiale.

I.Lupaș²

---

1. Vasile Goldiș a fost Ministrul Cultelor și Artelor în timpul guvernului condus de G-ral Al.Averescu (30 mart.1926 - 3 iunie 1927).

2. Scrisoare dactilografată, Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1385.

Ministerul Instrucțiunii
Cabinetul Secretarului General

1 VII 1929

Iubite Dle. Coleg,

Mă bucur din inimă că s-a putut face, ceea ce de mult trebuia să se facă: numirea Dtale de insp. al muzeelor, deși deocamdată numai cu "Tittel ohne Mittel".

Eu la Culte voi sprijini și de aci înainte acțiunile Dtale. Acum țin să-ți semnalez un lucru trist, pe care l-am constatat personal

dăunăzi, trecând pe la Alba Iulia. Se mută muzeul de anticihități la Biserica încoronării, transportându-se în mod barbar piesele de piatră, mutilându-se etc. Intervină repede, ca să nu ne facem de râs prin ruinarea materialului prețios al lapidarului. Ar trebui cercetat și contractul încheiat între "Astra" și muzeu, în care se afirmă, că cea mai mare parte a obiectelor ar aparține Bisericii romano-catolice. Este inexact. Ele sunt proprietatea "Societății", care ar trebui naționalizată. Situația Muz(eului) Ardelean am expus-o regretatului Buzdugan¹. Min(istrul) Vlad² nu face nimic!

Salutări cordiale

Ale. Borza³

---

1. Buzdugan Gheorghe (1867 - 1929) jurist și om politic, membru al regenței (1927 - 1929).

2. Aurel Vlad, Ministrul Cultelor și Artelor în guvernul lui Iuliu Maniu (10 nov.1928 - 6 iun. 1930).

3. Alexandru Borza (1887 - 1971), botanist, fondatorul Muzeului Botanic și a Grădinii botanice a Universității din Cluj. Născut la Alba Iulia, Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1395.

10.

carte poștală

Domnule Profesor,

Am primit cartea *Bisericile bihorene*.¹ În schimb, trimit mulțumirile și felicitările mele la această nouă și frumoasă reușită.

La bună vedere, în Arad, când să stăm d-aproape de vorbă.

Arad: 8 VI 1931

Cu salut cordial

G.Ciuhandu²

---

1. *Monumentele istorice ale județului Bihor*, Sibiu, 1931, 68.p.

2. Protopop stavrofor dr. Gheorghe Ciuhandu (1875-1947); Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1005.

carte de vizită

Iubite Domnule Petranu

Mulțumesc pentru frumoasa și interesanta Dtale lucrare¹ pe care ai avut bunăvoința de a mi-o trimite.

Îți adresez toate felicitările.

12. VI 31

Cu cele mai bune sentimente

Iacobovici²

1. *Monumentele istorice al județului Bihor*, Sibiu, 1931.

2. Iacob Iacobovici (1879 - 1959) chirurg, profesor universitar la Cluj și București, directorul Clinicii chirurgicale și de medicină operatorie de la Cluj, rector al Universității din Cluj în 1922/1923; Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1003.

Institutul de speologie

/1931/

Universitatea din Cluj

România

Stimate Domnule Coleg,

Am revăzut cu plăcere în frumosul Dtale album multe din bisericile ce examinaseam cu interes în călătoriile mele speologice. N-am văzut printre fotografiile minunata miniatură de biserică atât de naiv pictată de la Neagra de jos.

Cu mulțumirile mele și cu toată stima colegială

Emil Racoviță¹

1. Emil Racoviță (1868 - 1947) biolog român. Academician, prof.univ.la Cluj fondatorul Institutului de speologie; Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1002.

Universitatea "Regele Ferdinand I"

Cluj 30 C 1933

Cluj

Facultatea de Filosofie și litere

Mult Simate Domnule Coleg

Am cetit cu mult interes și bucurie actele și extrasele pe care ai binevoit a mi le pune la dispoziție și pe care cu onoare le restituți. Sunt bucuros de buna apreciere care se face muncii unui coleg al nostru.

Cu distinse sentimente

N.Drăganu¹

---

1. Nicolae Drăganu (1881 - 1939) filolog, lingvist și istoric literar, academician, prof.universitar la Cluj; Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1393.

Muzeul Limbei Române

Cluj 6 III 1934

Cluj

str. Elisabeta, 23

Stimate Coleg,

O influență culturală de oarece însemnătate din partea ruteană ne-a venit atunci când un vlăstar de Domn Moldovean (Românul Petru Movilă 1596 - 1646), vestitul mitropolit al Chievlui a reorganizat biserica ortodoxă în Ucraina, înființând școli și răspândind cărți bisericești întreg răsăritul creștin. "Elev al școalelor din Polonia ca și alți fii de boieri moldoveni, el porni renașterea ortodoxiei introducând în ea umanismul occidental, care avea la bază studiul limbei latine și respectul profund pentru cercetarea științifică... Deși toată activitatea lui se desfășura în limba slavă și însuși se identifica

cu interesele națiunii rutene, totuși el menținea legăturile cu țările române.

De la el primi Mateiu Basarab buchiile, clișeele ilustrațiilor și 6 maieștri tipografi, care reeditau cărți slavonești apărute în Ucraina... sau imprimau traduceri românești după ele” (S.Pușcariu, *Istoria literaturii române. Epoca veche*, ed.2, 1930, p.96 - 97). Mai amănunțit la P.P.Panaiteescu, *L'influence de l'oeuvre de Pierre Mogila, archeveque de Kiev, dans les Principautés roumaines*, in *Melanges de l'Ecole Roumaine en France*, vol V, Paris, Gamvert, 1926).

De o influență ucrainiană în Ardeal, Maramureș și Satmar n-am cunoștință.

Interesante sunt studiile care s-au făcut asupra influențelor lingvistice reciproce româno-ucrainiene.

Herman Brüske (*Die russischen und polischen Elemente des Rumanischen in XXVI - XXIX Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache zu Leipzig*) cercetând împrumuturile românești din rutenește după categorii, nu poate constata nici un singur element care să aparțină sferei culturii mai înaintate, ci numai cuvinte de mică importanță și o extindere adusă din domeniul vieții primitive de la țară (...) cobza și scripca, câteva haine țărănești.

Cam din aceeași sferă, predominând încă elementul păstoresc, sunt cuvintele luate de Ruteni din Românește, D.Scheludko (?) in *Rumänische Elements in Ukrainischen* (Balkan Archiv vol.II, Leipzig 1936)...

Poate să-ți fie de folos pentru combaterea adversarului Dtale¹ și observația lui Scheludko (?) că în sec. XVI și XVII cazacii - fii ai Ucrainei - făceau nenumărate năvăliri și jafuri în Moldova (pag.118) - ceea ce lăsa alte urme decât reminiscentele culturale.

Cu salutări colegiale
Pușcariu²

verso

note scrise de Petranu

P.P.Panaiteescu pag.82 "Cette influence fut trop courte durée pour pouvois agir profondement".

"L'inf.de l'ecole de Kiev en Moldavie et en Valachie fur supplantée par la culture greque."

în ce consta; "un mouvement general pour l'impression des livres liturgiques accroissement de la culture theologique du clerge".

școala rut. din Iași a stab.un curent.

15.

Academia Română
No.1556

București
Calea Victoriei 135
3 iulie 1934

Domnule Profesor,

Răspunzând la scrisoarea D-voastre din 25 iunie a.c. avem onoarea a vă face cunoscut că Secțiunea Istorică, în ședința ei de la 22 Iunie, a revenit asupra încheierii sale din ședința de la 23 Maiu, hotărând că nu vă poate acorda ajutorul de 10.000 lei pentru tipărirea lucrării D-voastre privitoare la părerile streinilor asupra bisericilor noastre de lemn.¹

Secțiunea Istorică a fost nevoită să ia această hotărâre în urma constatării că nu dispune de fonduri nici pentru tipărirea comunicărilor publice ale membrilor ei activi.

Primiți, vă rugăm, Domnule Profesor, asigurarea distinsei noastre considerațiuni

Secretar General
G.Țițeica²

Domniei Sale
Domnului Dr.Coriolan Petranu
Profesori la Univeristatea din Cluj

/verso/ conceput

Arad, la 18 Iulie 1934

D-le M(inistru)

subsemnatul am scris o borșură de 4 coale cu titlul: "Bis(ericile)

de lemn ale R(omânilor) a(rdeleni) în l(umina) apr(ecierilor) str(ăine).
Lucrarea o consider de mare imp(ortanță) pt. Ist(oria) ort(odoxă)
română, dar și din punct de vedere naț(ional), fiindcă cuprinde elogii
a 50 de savanți reputați priv(itor) la aceste monumente și o combatere
documentată a opiniilor maghiare și ucrainiene. Secțiunea istorică
a Acad, apreciind lucrarea în șed(ința) sa din 23 Mai a aprobat 10.000
lei ajutor pentru tipărire, totuși din lipsă de fonduri a revenit la 22
iunie cu adr. nr.1556 asupra decisiunii sale deoarece “nu dispun de
fonduri nici pentru tipăriturile comunicărilor publice ale membrilor
ei activi”. Această nouă hotărâre mă atinge cu atât mai grav cu cât
în baza primei hotărâri am încheiat un contract cu firma Drotleff
din Sibiu care a și executat primele coale, costând lucrarea 13690
lei cu clișee cu tot.

Stând astfel chestiunea cu onoare Vă rog D-le M(inistru) să
binevoiți a-mi acorda această sumă fiind spre nu numai un interes
științific, dar și unul național însemnat...³

-
1. *Bisericile de lemn ale Românilor ardeleni*, Sibiu, 1934.
  2. Gheorghe Țițeica (1873 - 1939) matematician, prof.universitar la București;
Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1125.
  3. concept de scrisoare, neterminat; adresată de Coriolan Petranu Ministrului
Instrucțiunii Publice, Cultelor și Artelor, Dr.Constantin Angelescu din
guvernul Gheorghe Tatarescu (5 ian - 1 oct.1934).

16.

Stimate domnule profesor,

Îmi îngădui să vă rog a-mi trimete pentru a scrie ceva în ziarul
nostru, și a-l cunoaște, studiul dvs, apărut de curând respre “*Bisericile
de lemn ale Românilor ardeleni*”.

Mulțumindu-vă vă rog să-mi scuzați această rugămintă

Cu distinsă stimă

27 oct. 1934

Dragoș Vrânceanu¹

redactor la ziarul “Curentul”

---

1. La data redactării scrisorii studiul lui Petranu pentru care solicitase în iulie fonduri de la minister fusese tipărit și distribuit prin țară. Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1260.

17.

Stimate domnule profesor,

Vă aducem cele mai călduroase mulțumiri pentru darul ce ați binevoit a face bibliotecii "Muzeul năsăudean", trimițându-ne lucrările Dvoastre:

1. Bisericile de lemn al Românilor ardeleni¹
2. L'histoire de l'art hongrois au serice du revisionisme² - cari se vor păstra cu toată grija la instituția noastră.

Cu deosebită stimă

I.Moisil³

Năsăud, 2 Noiembrie 1934

---

1. *Bisericile de lemn ale Românilor ardeleni, Die Holzkirchen der Siebenbürger Rumenen*, Sibiu, 1934, 71.p.

2. Extras al articolului apărut în *Revue de Transilvanie*, I, 1, 1934, 10 p.

3. Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1261.

18.

Domnule Profesor!

Am primit la vreme lucrarea DVoastră din urmă, în care reproduceți și faceți accesibile și nespecialiștilor - păreri frumoase despre lucrările Dvoastre.

Îmi face plăcere mare să am și această lucrare a DV-oatre. Vă mulțumesc călduros pentru ea și, în schimb, Vă trimit cele mai bune urări de muncă, spornică și în viitor.

Cu aleasă prețuire

G.Ciuhandu¹

Arad: 12 Nov. 1934

---

1. Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1190.

carte de vizită

Alex(andru) Lapedatu

Profesor la Universitate

Membru al Academiei Române

roagă pe Dl.Coleg Petranu să binevoiască a primi cordiale mulțumiri pentru frumoasa și prețioasa carte ce i-a trimis: Bisericile de lemn ale Românilor ardeleni.

1. Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1258.

Cluj, 11 febr 1935

Mult Stimat Domnule Lupaș,

având intenția de a publica o recenzie documentată¹ asupra articolului dr.Balogh Jolán Vă rog să binevoiți a mă ajuta în aceasta prin câteva date cari nu intră în competența mea. Anexez cele două numere.

1. Sunt exacte și bine interpretate datele comunicate de B.J. p.304 - 307 și 126?

2. A fost Clujul în sec.XIV oraș german (sădesc) ori în majoritate sădesc?

Ce procent puteau forma Ungurii? Puteau avea oare la 1373 giuvaergii și sculptori?

3. A existat o cultură "ungurească" în s.14 în Cluj, Oradea?

4. Care era limba vorbită la curtea lui Lud(ovic) cel Mare? A știut el ungurește?

Cu mulțumiri anticipate al Dv.stimator
Coriolan Petranu

Răspunsul lui Ioan Lupaș pe aceeași pagină

1. Interpretarea este vădit forțată. Călugărul cronicar al man. din Epternach de la o distanță atât de mare, ce informații exacte putea să aibă despre originea etnică a Clujenilor? Atât a putut doar să afle, că Clujul era în Ungaria, de aci expresiunea “multitudo Ung.”.

2. Din tot ce s-a scris până acum din partea diferiților monografiști ai Clujului rezultă că populația germană avea majoritatea și conducerea în sec.XIV, câtă vreme cea maghiară abia pe la sfârșitul sec. următor poate spori și se poate afirma, încât să-și revendice parte la cărna orașului.

3. cultură propriu zis ungurească, cu note specifice de originalitatea turanică, anevoie s-ar fi putut înjgheba în sec.XIV la Cluj și la Oradea, doar în amândouă aceste orașe a rămas producția culturală, până în pragul zilelor noastre, o simplă imitație a modelelor străine, încetățenite aci prin felurite influențe italiene, germane, austrice și polone.²

---

1. Recenzia cu titlul “*J.Balogh: Marton es György kolozsvári szobraszk*” apare în “Revista Istorică”, Buc.1935, Nr.7-9, p.282-93.

2. Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1402.

21.

bilet

Dragă Dl.Petranu,

Alăturat îți trimit observațiile mele la articolul lui Balogh din “Erdelyi muzeum”, care e tendențios și face paradă de erudiție seacă și inutilă. Dta întrebunțezi din ele care-ți convin, dacă ai nevoie de alte lămuriri îți stau cu plăcere la dispoziție.

20 feb.1935

Cu toată dragostea

Mateș¹

---

1. Ștefan Metes (1887 - ?) istoric ardelean; Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.931.

22.

Cluj 9 XI 935

Iubite Domnule Profesor,

La întrebarea DVS răspund imediat. În 1903 am petrecut vara la Sovata, cu copilașii mei mititei. Eram singurul român între oaspeți. Ziceau că sunt "mitropolitul de la Blaj". Am slugit liturghia în bis.gr.cat. din Sovata. Nu știa românește decât cantorul. Nu-mi venia să predic ungurește, iar românește n-avea sens. După sf.slujbă stăteam de vorbă cu ei înaintea bis(ericii).

- Cum vă cade s(fânta) liturghie românească, dacă nu o pricepeți...? întrebai eu.

- Numai așa, ca și celorlalți...

- Nu înțeleg...

- Nici aceia nu știu latinește...

Era alusie la majoritatea rom-catolicilor. În acel timp am fost și la Praid. Am constatat că sunt și acolo români gr.cat., cari însă nu știu nici ei românește. Numele de familie îi trăda. Erau românești. Îmi spuneau că bunicii lor știau "așa" - adică românește, Nu-mi mai amintesc unde am publicat - de am publicat - impresiile mele de atunci. Că rămăsesem 4 săptămâni la Sovata, de unde făcui excursia pe "Bucin", un munte înalt, cu brădet, de unde se privia, dincolo, în jos, spre Ciuc. Erau Români - poenari - cu oile, turme mari. Secuii îi numeau a "berszanyok" - Bârsanii... Ei erau din Poiana Sibiului. Așa era numele ciobanilor români - Bârsani - ori de unde veniau.

Atât vă pot răspunde în grabă. Am și fotografii din excursia pe "Bucin".

Cu stimă

Dr. Dăianu¹

---

1. Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1386.

Iubite Domnule Coleg,

Întrebări grele După Drăganu și cred că are dreptate. Românii migratori au venit în Carpații Nordici de la Sudvest prin Panonia. Totuși probabil au fost și migrații din Carpații României în cei de Nord. Terminologia nu spune mult, căci numirile de haine se schimbă cu moda (noi n-avem de la latini decât cămașa, iia, brăcinarul..., iar de la Traco-Daci brâul și căciula). Cum nu știu limba polonă n-am putut descifra inscripțiile. Poate Petrovici să găsească mai mult.

Sunt însă convins că în Carpații poloni sunt mulți Români slavizați.

Al dvoastră devotat

S.Pușcariu¹

---

1. Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1371.

Universitatea Regelui Ferdinand I

din Cluj

Laboratorul de fonetică
experimentală

Cluj 5 feb. 1936

Stimate Domnule Profesor,

Vă cer mii de scuze că abia astăzi v-am putut da informațiile de care aveți nevoie.

Cel mai vechiu document dat de vreo autoritate românească este un hrisov de danie în limba slavonă al voevodului Țării Românești Vladislav I către mănăstirea Vodița din Oltenia întemeiată de dânsul. Hrisovul nu e datat, dar se știe că acest voevod a domnit de la 1364 la 1373. Despre acest hrisov a scris Hașdeu în *Etymologicum Magnun Romaniae*, vol.IV (pag.CCLXXXV; la sfârșitul volumului se găsește și un facsimile al hrisovului (pag.CCLXXXVI). Despre același hrisov v. și Ilie Bărbulescu, *Curente literare la Români în perioada slavonismului cultural*, București, 1928, p.13.

Rascianus însemnă Sârb, adică originar din regiunea Rascia, leagănul statului sârbesc medieval și numele latin medieval al Sârbiei. Prin sec.XV încep să se refugieze sârbi din Peninsula Balcanică în Sudul fostei Ungarii, în Banat și în Ardeal. Aici firește au fost numiți în latina administrației ungurești Rasciani, ungurește Racz, Raczok. La astfel de sârbi refugiați se referă cu siguranță acel document din jud. Hunedoara din sec.XV.

Cuvântul “kind” nu există în bulgară. Mă gândesc însă dacă autorul maghiar nu s-a gândit la limba Bulgarilor turanici, ceea ce lingviștii numesc proto bulgara. În cazul acesta ar fi trebuit să zică “törökbolgar” care este termenul lingviștilor maghiari.

Cu multă stimă E(mil) Petrovici¹

---

1. Emil Petrovici (1899 - 1968) lingvist, academician, prof.universitar la Cluj; Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1380.

24.

Dragă Dle Petran,

Iată răspunsul meu la întrebările Dtale în legătură cu articolul tendențios și rău informat al lui Biro.¹

1. Proporția între artiști moldoveni și munteni cred că se poate stabili astfel 3/4 români, 1/4 străini.

2. La biserica de la Curtea din Argeș au lucrat alături de sârbul (?) Dobromir și 2 români: Dumitru și Christop, iar la Trei Ierarhi în Iași, alături de 3 ruși, se amintesc zugrăvi români Nicolae și încă cel puțin 2 zugrăvi. Din *Istoria artei religioase*, p.27, 57 - 60.

3. Nici nu poate fi vorba că Românii ardeleni ar fi luat organizarea lor de la Unguri din contră atât ungurii ardeleni cât și Secuii și Sașii au luat elemente de organizare și cultură de la noi cum am arătat în cartea mea *Istoria neamului românesc*, I, p.123 - 133.

31. ian.1936

Cu toată prietenia
Metes²

---

1. Petranu va scrie o recenzie: "*J.Riro: Magyar Művészet és Erdelyi Művészet*" în "*Gând Românesc*", Cluj, 1936, IV, 2, p.129 și în "*Ellenzék*", Cluj, 22, III, 1936.

2. Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.932.

25.

Nr. 982/1936

Către Onorata Comisiune a Monumentelor Istorice Cluj
Str. Gen.Gherescu 2

Referitor la adresa Dv.Nr.527/1936 cu onoare vă aducem la cunoștință, că în nici una din comunele bisericești, care aparțin Eparhiei noastre unitariene nu se găsesc biserici de lemn. Singur în comune Câlnic, jud.Treiscaune există un turn de biserică construit din lemn, care poate fi considerat drept monument istoric și care stă sub îngrijiri permanente.

Cu stimă ss. Dr.Boroș
Episcop unitarian¹

Cluj, la 11 septembrie 1936

---

1. Adresa este însoțită de un bilet de la Constantin Daicoviciu, profesor la catedra de Epigrafie și antichități vechi cu următorul conținut: Episcopia Reformată din Cluj cu nr.6568/936 din 26 VI 1936 a răspuns că pe teritoriul eparhiei sale "nu se găsește nici o biserică construită numai din lemn". În mai multe locuri, însă "se găsesc turnuri de clopot, zidite din lemn" al căror tablou îl vor trimite cât mai curând. Episcopia Unitariană n-a răspuns încă. S-a urgentat! C.Daicoviciu Cluj, 16 VIII 936; Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv. 1405

carte poștală

Mult stimată Domnule Profesor.

Citesc în "Curentul" o notiță despre un studiu al D-le publicat în nemțește asupra *Conceptului și cercetării artei naționale*. Cum o problemă de acest fel mă interesează în mod deosebit pentru teza mea de doctorat la Berlin și care urmează să fie susținută la București, v-aș rămâne îndatorat dacă ați binevoi să-mi trimiteti și mie un exemplar din estrasele Dvs. întrucât nu am posibilitatea de a mi le procura altfel. E vorba bineînțeles sau de un împrumut sau de trimiterea contra ramburs a estrasului.

Cu cele mai vii mulțumiri, al Dv.

Al Dima².

prof.la Lic. "Lazăr" Sibiu
Str. Manejului 8, Sibiu

6, Aug.1937

++ răspuns la 23/VIII

se găsește la Muz.Brukenthal și Bibl.Astreii³

1. Este vorba de extrasul *Begriff und Erforschung der nationalen Kunst* apărut în *Südostdeutschen Forschungen*, München, II, 1937, 15 p.

2. Alexandru Dima (1905 - ?) istoric literar, membru corespondent al Academiei, profesor universitar la Buc; Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1372.

3. însemnare făcută de Coriolan Petranu pe scrisoare.

Gând Românesc

Cluj, 6 sept 1937

Revista de cultură editată de "Astra"

Redacția și Administrația

Calea Moșilor 76, Cluj

Mult Stimată Domnule Profesor,

Vă mulțumesc din inimă pentru nota despre congresul de

Estetică din această vară. O publicăm firește, în cel mai apropiat nr. al G.R.

Vă mulțumesc de asemenea pentru bunele cuvinte despre recensia mea.¹ Din nenorocire această recensie are atâtea greșeli de tipar, încât mă temeam chiar că o să vă indispuie. La tipărirea ultimelor două coale nu mai eram în Cluj, iar secretarul de redacție, D.M.Vătafu a avut și el atâtea pe cap, încât, după câte se vede, n-a putut fi destul de atent la corectură și revizie. E adevărat însă că și tipografia ne face destule boroboațe, când te-ai aștepta mai puțin.

Aș vrea, firește să merg și eu la Timișoara, dar n-am să pot. Drumul costă extrem de mult pentru leafa mea. Vă rog cu stăruință să transmiteți mulțumirile mele cele mai alese marelui Sabin Drăgoiu², a cărui colaborare ne onorează.

Despre T.Brediceanu³ pe care de asemenea ași fi fost fericit să-l văd, voi scrie neapărat nota de care vorbirăm odată. Mi-ar fi părut bine dacă a-ți fi avut răgaz să ne scrieți ceva pentru nrul. în curs de tipar. Înțeleg însă că în vara aceasta era greu. N-am pierdut nădejdea pentru nrele. viitoare.

Vă aștept cu drag la Cluj și vă rog să primiți respectoasele mele salutări.

Ion Chinezu⁴

str. Băii 16.

P.S. Am întârziat puțin cu acest răspuns, deoarece abia de câteva zile m-am întors de la Carmen Sylva.

---

1. Ion Chinezu scrie o recenzie la studiul lui Petranu "*Begriff und Erforschung der nationalen Kunst*" în *Gând Românesc*, V, 5 - 7, p.352 - 354.

2. Sabin Drăgoi (1894 - 1968) compozitor și folclorist, membru coresp. al Academiei.

3. Tiberiu Brediceanu (1877 - 1968) folclorist și compozitor român.

4. Ioan Chinezu (1894 - 1966) critic literar și publicist român, animatorul revistei "*Gând Românesc*"; Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1388.

29 octombrie 1937

Scump Domnule coleg,

Nu e nici o schimbare în atitudinea mea față de D-le. Prețuiesc și acum frumoasele dtale cunoștințe și valoarea luptei ce o duci.

Iar părerile ce avem fiecare le păstrăm până la dovada că am greșit.

Primește te rog cele mai bune salutări.

N....¹

1. autorul neindeitificat, semnătură indescifrabilă; Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1066.

carte poștală

Iubite Domnule Profesor! Îți mulțumesc din tot sufletul pentru apărarea demnă, înțeleaptă și plină de logică a muzicei românești față de atacurile inconsecvente, veninoase și nedrepte a Dlui. Bela Bartok, figură ingrată, care cu subvenție românească și-a început activitatea de muzician folclorist și pe care "om de știință" l-ai demască și l-ai redus la valoarea lui reală. Primește felicitările mele cele mai sincere și vii mulțumiri pentru atențiunea de a-mi fi tremis broșura.¹

Dorindu-ți salutări vesele și fericite român

Al Dtale sincer și devotat stimator

E.Montia²

scris la 24/XII 937

1. "*M.Béla Bartók et la musique roumanie*", 20 p, Buc, 1937, Extras din *Revue de Transylvanie*", III, 3, Buc, 1937.

2. Emil Montia 1882 - 1965) muzicolog născut în jud.Arad; Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1373.

carte poștală

St(imate) Dle Profesor,

Noua Dv.lucrare, în franțuzește (*Arta românească din Transilvania*)¹ m-a găsit la Buziaș, unde fac cura și-mi este și mai binevenită cartea. Vă mulțumesc pt. ea și o voiu remarca în "Bis.și Școala". Văd că ați citat, în două rânduri și numele meu. Călugărului rutean (...?) din Polonia i-am scris o dată franțuzește, a doua oară în rusește, rugându-l să-mi răspundă de primirea cărții despre cei doi episcopi: Vulcan și Raț. Nici n-a răspuns, la cele 2 scrisori recomandate. Se vede că nu-i "priește" atmosfera documentelor reproduse în cartea mea. Nu știu ce i-aș putea face, decât să trimit aceeași lucrare cu resumat, la o revistă ortodoxă din Polonia și cu lămuririle "necesare". Dar n-o fac decât după ce veți avea bunătatea de a mă informa: pe ce cale i-ați trimis exemplarul în chestiune.

Mulțumiri încă odată și salut cu doriri de revedere, la Arad.
Buziaș 16 VI 1938 Ciuhandu²

---

1. *L'Art Roumain de Transylvanie*", Buc., 1938, 97 p., apărut în "La Transylvanie".

2. Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1259.

Episcopia Română Unită de Oradea Mare
No.3468/1938

Domnule Profesor,

La adresa Dvoastre din 20 August crt. avem onoarea a vă comunica, că pictorul Pall¹ de fapt ne-a pictat capela de la reședință apoi a mai lucrat la reședința noastră. El este de naționalitatea română, de origine chiar de aici din Oradea, unde tatăl său a fost un distins învățător la școala noastră primară confesională, El însă a stat mult timp în străinătate.

Cu deosebit respect
Dr.Valeriu Traian Frențiu²
Episcop unit român

Oradea, 24 August 1938

---

1. Petranu avea nevoie de această clarificare pentru a-i argumenta lui George Oprescu în scrisoarea din 26 X 1938 că nu este vorba de o greșeală când vorbește despre un pictor ardelean Pall.

2. Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1379.

32.

Episcopia Română Unită din Oradea Mare

No.4014/1938

Domnule Profesor,

La adresa Dvoastre din 26 Septembrie crt. avem onoare a Vă informa, că pictorul Augustin Pall s-a născut în Oradea la 12 iulie 1882 și a fost botezat la biserica noastră catedrală. Părinții lui au fost Gavril Pall, un învățător român foarte distins de la școala noastră primară din Oradea și Iuliana Olah. Ambii părinți au fost români greco-catolici.

Pictorul, precum ne informează o soră a lui, călugărită aici în Oradea, de prezent ar fi în America.

Cu deosebit respect

Dr.Valeriu Traian Frențiu

Episcop român unit

Oradea, 6 octombrie 1938

---

1. Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1384.

33.

România

Cluj, la 18 Mai 1940

Universitatea din Cluj

Seminarul de istoria Artelor

nr.50

Domnule Ministru,¹

aflând că Dv. ați încredințat o serie de profesori universitari de a ține conferințe de propagandă în Germania rog binevoii a mă înscrie și pe mine în lista conferențiarilor pentru Germania, Elveția germană

și alte țări cu cultură germană. Motivele pentru care cred că aş putea face servicii deosebite sunt următoarele:

Posed limba germană la perfecție verbal și în scris, mă bucur de oarecare autoritate în Germania, am mai ținut asemenea conferințe la Universitățile din München, Würzburg și Praga. Recent am fost ales membru corespondent al Academiei germane din München și invitat să conferențiez la Universitatea din Berlin în carul institutului "Auslandwissenschaftliches Institut". Autoritatea și aprecierea germană mi-am câștigat-o treptat. Am studiat la Univesitatea din Berlin (1912 - 1913) și Viena (1913 - 1917) luând doctoratul la Viena în 1917. Prima carte mi-a publicat-o Univesitatea din Viena în 1921. Am publicat zece lucrări în limba germană. Asupra lucrărilor mele au apărut până acum 213 recenzii străine, în majoritate germane, favorabile. Sunt colaborator la revista "Südostdeutsche Forschungen" din München, "Die Neue Pallas" din Geneva, "Zeitschriften Für Kunstgeschichte" din Berlin, "Siebenbürgische Vierteljahrsschrift" din Sibiu. Cunosc bine Germania, Elveția, Austria, mai ales orașele mai mari, susțin legături neîntrerupte cu savanți de specialitate germană de înainte de războiul mondial până azi, în scris și prin contact personal.

Posed decorația "Marianerkreuz des Deutschen Ritterordens" din 1918.

Germanii și sașii ardeleni îmi sunt recunoscători fiindcă1) în 1922 le-am readus colecțiile lor de artă și arhiva de la Budapesta2) în repetate rânduri le-am apărut creațiile lor artistice față de încorporarea lor în istoria artei ungurești în cărțile, broșurile și articolele mele3) am ținut conferințe germane la Brașov, Bistrița, Cluj, Reghin, Sebeș, Orăștie.

Cu distinsă stimă

Prof.Coriolan Petranu²

D.S. Domnule Ministru al Propagandei Naționale București
o altă adresă anexată pt. publicarea studiilor într-un volum³

---

1. Constantin C.Giurescu era în mai 1940 ministrul Propagandei Naționale în guvernul Gheorghe Tatarescu (11 mai - 3 iulie 1940).

2. Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.929.
3. însemnare făcută cu creionul de Coriolan Petranu.

34.

Prof.G.Breazul

Prea stimate Domnule Profesor,

De multă vreme doream să vă scriu și să vă rog ca să fiți bun să-mi trimiteți și mie un exemplar și un altul pentru Musikbibliothek Peters din Leipzig, din ultima Dvs. lucrare despre Bartok.¹ Acum trebuie să vă scriu și să vă mulțumesc din toată inima pentru bunăvoința pe care a-ți arătat-o față de mine, recomandându-mă prof.Leonardi. Este o mare cinste care mi se face și mă bucur din suflet că lucrez la un subiect pe care îl frământ și pentru care am strâns material de mai mult timp. Acum am și terminat o lucrare mai întinsă pe care, când va fi gata, îmi voi face plăcerea să v-o trimit.

Nu știți pe când trebuie depus manuscrisul în Italia? Mulțumindu-vă încă odată și salutându-vă cu creștinescul "Cristos a înviat", vă rog să primiți, prea stimate Domnule Profesor, asigurarea sentimentelor celor mai alese de admirație și stimă ce vă păstrează

Breazul²

4.V.1940 București

S-au trimis la 16 V 6 exemplare³

---

1. Este vorba despre *Epilogue de la Discussion avec Béla Bartok sur la Musique roumaine*, în *Revue de Transylvanie*, Buc. 1939, V, " , 14 p.

2. George Breazul (1887 - 1961) muzicolog și folclorist, prof.universitar în București; Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1378.

3. însemnare făcută de Coriolan Petranu.

concept

Sibiu 10 Febr.1945

Universitatea din Cluj - Sibiu

Seminarul de istoria artei

On.Oficiu Central al Cenzurii București,
Academiei 17

Am onoarea a Vă aduce la cunoștință următoarele: Censura Presei din Arad cu nr.2999 din 16 martie 1944 V-a cerut aprobarea tirajului pentru opera mea, aflată la Rect.Univ.Sibiu pentru imprimarea pe cheltuiala Universității, "Studii", iar tipografia Concordia din Arad cu recensia nr.1482 la 17 III 1944 v-a expdiat textul operei recomandat, având 4300 gr. Aprobarea D. întârziind am intervenit la Censura Presei din Arad, unde am fost informat în baza adresei Dv. că Oficiul Dv. nu a primit textul operei mele. Am încredințat pe nepotul meu avocatul Ion Moldovan să cerceteze cazul la București. A căutat împreună cu funcționarul Dv. D.Aurel Popescu, dar nu au găsit pachetul cu textul operei. La 7 VI 1944 am reclamat cazul Oficiului Poștal din Arad care făcând cercetările de rigoare la Arad și București m-a încunoștiințat, că pachetul recomandat a fost predat la destinație. Deci, pachetul s-a pierdut la Oficiul Central al Cenzurii. Pachetul conținea studiile și articolele mele din revistele românești și gazete din Ardealul de nord, cari azi nu se mai pot cumpăra, mai ales numerele din "Gând Românesc" din Cluj, deci pierderea este ireparabilă, mă pune în imposibilitatea de a mai pune sub tipar studiile apărute acolo.

În baza celor expuse rog binevoii a ordona o anchetă pentru stabilirea vinovaților și a dispune căutarea pachetului și trimiterea lui pe adresa Seminarului de Istoria artei, Sibiu Universitate. În caz contrar, la două săptămâni după primirea prezentei adrese din partea Dv. cu regret voi fi silit a denunța cazul Guvernului' și a cere prin justiție daune materiale și morale pentru pierderea suferită din vina Dv.

Sibiu, 10 Febr. 1944

On. Oficialul ^{Central} Censurii București, Academiei 74

În nume a Vă aduce la cunoștință următoarele:

Censura Presen din Iord cu nr. 2999 din 16 Martie 1944 ^{aprobata de Rect. Univ. Sibiu pentru imprimare pe cart. Alb. Alb.} a cerut aprobarea tirajului ^{pentru} opera ^{nume}: „Strada”, iar Tipografia Concordia din Iord cu nr. 1482 la 14/III. 1944 v-a expediat textul operei recomandat, avind 4300 gr. Întrebarea de întărire a intervenit la Censura Presen din Iord, unde au fost informat în baza adresei Sv. că Oficial Sv. nu a primit textul operei mele. În marea ^{caragat} zădărie nepotul meu ^{la} Moldova să cercetase cazul la București, și căutat împreună cu funcționarii ^{la} Buletinul Popescu, dar nu au găsit pachetul cu textul operei. La 7/III. 1944 am reclamat cazul Oficialului Postal din Iord, care fiind cercetările de rigoare la Iord și București nu a în cunoștință, că pachetul recomandat a fost predat la destinație. Deci pachetul s-a pierdut la ^{stabilă} Oficiul de ^{la} Censură. Pachetul conține reviste și gazete românești din Iordul de nord, cari ar fi nu se mai

D-le Rector

am onoarea a Vă aduce la cunoștință plângerea mea adresată Of. Central al Cenzurii București cerând sprijinul Dv. și cu rugarea de a transmite Dv. actul numitului Oficiu fiind vorba de o chestiune ce privește un fond acordat de Univ.²

1.- La acea vreme funcționa guvernul Gen. Nicolae Rădescu (6 dec. 1944 - 5 mart. 1945).

2. Coriolan Petranu moare în iulie 1945, iar volumul de *Studii* nu s-a mai tipărit; Muzeu oraș, Fond Coriolan Petranu, nr.inv.1401.

NOTE

1. Fond special constituit în urma donației moștenitorilor, în anul 1968 în cadrul Muzeului de istorie din Arad (Muzeu oraș).

2. vezi Elena Rodica Colta, *Confluente europene, Henri Focillon - Coriolan Petranu* în Studii și comunicări III, Arad, 1996, p.142 - 153; Elena Rodica Colta, *Corespondență George Oprescu (1881 - 1969) - Coriolan Petranu (1893 - 1945)*, *Studii și comunicări*, VI, Arad, 1997, p.247 - 258.

3. Am inclus la note și câteva adrese din Arhiva Palatului Cultural cu referințe la activitatea lui Coriolan Petranu pentru a completa imaginea.